

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ስላሴ

ሙስጠፋ አህመድ

ተፈሪ ገብሩ

ሸምሱ ሲርጋጋ

አብርሃ መሰለ

አመልካች፡- ወ/ሮ ደስታ ታክለ - ወኪል አቶ ታክለ በቀለ ቀርቧል /VC/

ተጠሪ፡- አቶ ፀጋ ታዲያስ - አልቀረቡም

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ በባልና ሚስት በገጠር የእርሻ ይዞታ ላይ የተነሳ ክርክርን የሚመለከት ሲሆን የተጀመረውም ከሳሽ የነበረችው የአሁኗ አመልካች በአንክሻ ንግሳ ወረዳ ፍርድ ቤት ተከላሽ በነበረው የአሁኑ ተጠሪ ላይ ባቀረበችው ክስ ነው፡፡ ከሳሽ በ6/10/2006 ዓ.ም አዘጋጅታ ያቀረበችው ክስ ይዘትም ባጭሩ ከተጠሪ ጋር በባልና ሚስትነት ስንኖር ጋብቻው በፍቺ የፈረሰ ሲሆን የጋራ የሆነ 8 ቃዳ መሬት በድርሻዬ እንዲያካፍለኝ ይወሰንልን በማለት ዳኝነት ጠይቃለች፡፡

ተከላሽ በበኩሉ በ13/10/2006 ዓ.ም በተፃፈ መልስ ማመልከቻ በስሜ የተመዘገበ የግሌ እንጂ አመልካችን የሚመለከታት አይደለም ልትካፈል አትችልም በማለት ክሱ ውድቅ እንዲደረግ ሲል ተከራክሯል፡፡

ፍርድ ቤቱም የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማና ማስረጃ ከመዘነ በኋላ 4 ቃዳ መሬት መኖሩን በማረጋገጥ ግራ ቀኙ በጊዚያዊ የይዞታ መረጋገጫ ደብተርና በጋብቻ ውል ያደረጉ ስለመሆኑ ተረጋግጠዋል፡፡ የአ/ብ/ክ/መ ቤተሰብ ህግ ቁጥር 79/1995 አንቀጽ 53/1/ የመሬት ይዞታ በአንዱ ስም ከተሰጠ በኋላ ጋብቻ ሲፈፀም ተጋቢዎች መሬትን የጋራ ለማድረግ ሊሰማሙ አንደሚችሉ አዋጅ ቁጥር 133/1998 አንቀጽ 24/3/ ይደነግጋል፡፡ ስለዚህ 4 ቃዳ ግማሹ ይሰጥ ወይም ያካፍል

ሲል ወስኗል። ተጠሪ በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለአዊ ብሔረሰብ ዞን ክፍተኛ ፍ/ቤት ቢያቀርብም ይኸው ፍ/ቤት ይግባኝን በፍ/ብ/ስ/ስ/ሕ/ቁ. 337 መሰረት ሰርዞታል።

ለክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት አቅርበው ተቀባይነት በማግኘቱ የግራ ቀኝን ካከራከረ በኋላ ይህ ጋብቻ ሲመሰረት የጋራ የማድረግ ስምምነት የለም። ጋብቻ ፀንቶ ባለበት በአዋጅ ቁጥር 79/1995 አንቀጽ 58 መሰረት ጋብቻ የማደስ ሁኔታ መኖሩን ይደነግጋል። ይህ ውል ፍርድ ቤት ቀርቦ መፅደቅ አለበት ካልፀደቀ ግን ፈራሽ ይሆናል። ግራ ቀኝ ያደረጉት ጋብቻ የማደስ ውል በፍርድ ቤት አልፀደቀም ስለሆነም ፈራሽ ነው በማለት በሰበር ፍርድ ቤቶች አመልካች 4 ቃዳ ግማሽ ልትካፈል ይገባል በማለት የተሰጠውን ውሳኔ በመሻር ተጠሪ ክስ የቀረበባቸውን መሬቶች ሊያካፍል አይገባም ሲል ውሳኔ ሰጥቷል።

የአሁኑ ሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንኑ ውሳኔ ለማስለወጥ ነው። አመልካች ግንቦት 11 ቀን 2007 ዓ.ም የተፃፈ ሁለት ገጽ የሰበር አቤቱታ የሰበር ፍርድ ቤት ውሳኔ ላይ መሰረታዊ የሆነ የህግ ስህተት ተፈጽሟል የምትልበትን ምክንያቶች ዘርዘራ አቅርቧል።

የቀረበውን የሰበር አቤቱታ በመመርመር በዚህ ጉዳይ ግራ ቀኝ ተጠቃሾን የመሬት ይዞታ በጋራ ሲጠቀሙበት የነበረ መሆኑ ባልተካደበት የክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት የጋብቻ ውሉ ለፍርድ ቤት ቀርቦ አልተመዘገበም በማለት የአርሻ መሬቱ የተጠሪ የግሉ ነው ሲሉ የመወሰናቸውን አግባብነት ለማጣራት ሲባል ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ ተደርጓል። ተጠሪ መልስ እንዲሰጥበት ጥሪ የተደረገለት ቢሆንም ባለመቅረቡ መልስ የመስጠት መብቱ ታልፏል።

የጉዳዩ አመጣጥ ባጭሩ ከላይ እንደተገለፀው ሲሆን ይህ ችሎትም የሰበር አቤቱታ ከቀረበበት ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው የሕግ ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምሮታል።

ለክርክሩ መነሻ የሆነው መሬት አመልካችና ተጠሪ 18 ዓመት በጋራ ሲጠቀሙበት ከዚያም ጋብቻቸው ጥር 23 ቀን 2005 ዓ.ም በተደረገው የማደስ ስምምነት የጋራ እንደሆነ ያደረጉ መሆናቸው በሰበር ፍርድ ቤት የተረጋገጠና በተጠሪም የተካደ አይደለም። ከስምምነት በኋላ በይዞታ ማረጋገጫ ላይ በጋራ በስማቸው የተቆጠረ መሆኑ የተረጋገጠ ነው። የክልሉ ሰበር ሰሚ ችሎት ትዳር ፀንቶ ባለበት የትዳር ውል በፍርድ ቤት ያልተመዘገበ ስለሆነ ውሉ ፈራሽ ነው በማለት የሰጠው ውሳኔ አግባብነት ያለውና የሌለው መሆኑን መመርመር ተገቢ ሆኖ አግኝተነዋል። የተሻሻለው የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም መወሰኛ አዋጅ ቁጥር 133/1998 አንቀጽ 24/3/ መሰረት የመሬት ይዞታ ማረጋገጫ ደብተሩ በአንዱ ስም ተዘጋጅቶ ከተሰጠ በኋላ ጋብቻ ከተፈፀመ ተጋቢዎቹ መሬቱን የጋራ ለማድረግ ሊስማሙ እንደሚችሉ በግልፅ ተመለክቷል። ይህ

አዋጅ ለማስፈፀም የወጣው ደንብ ቁጥር 51/1999 አንቀጽ 20/6/ የመሬት ይዞታ ማረጋገጫ ደብተሩ በአንዱ ስም ተዘጋጅቶ ከተሰጠ በኋላ ጋብቻ የተፈፀመ እንደሆነ ተጋቢዎች ይህንኑ ፍሬ ነገር አግባብ ላለው የቀበሌ መሬት አስተዳደርና አጠቃቀም ኮሚቴ በወቅቱ ገልፀው የይዞታ ማረጋገጫ ደብተሩ ተሻሽሎ በሁለቱም ስም ተዘጋጅቶ እንዲሰጣቸው ማመልከት እንደሚችሉ ይደነግጋል። አመልካችና ተጠሪ ህጉን ተከትለው በተጠሪ ስም የነበረውን የጋራ ማድረግ በመስማማት ለሚመለከተው አካል ጥያቄ አቅርበው በሁለቱ ተጋቢዎች ስም የመሬት ይዞታ ማረጋገጫ የተሰጣቸው መሆኑን ፍሬ ነገር የማጣራትና መመዘን ስልጣን በተሰጣቸው የስር ፍርድ ቤቶች ተረጋግጧል።

የገጠር መሬት አስተዳደርና አጠቃቀምን በተመለከተ ባለው ልዩ ባህሪ ራሱን ችሎ ሕግ የወጣለት ሲሆን የመሬት ይዞታ ማረጋገጫ ደብተሩ በአንዱ ስም ተዘጋጅቶ ከተሰጠ በኋላ ጋብቻ ከተፈፀመ ተጋቢዎቹ መሬቱን የጋራ ለማድረግ ሲፈልጉ እንዴት ሊለወጥ እንደሚችል ስርዓት የተዘረጋለት መሆኑን ከህጉ መገንዘብ ይቻላል። የገጠር መሬትን በሚመለከት በሚነሱ ጉዳዮች ህጉ ግልፅ እስከሆነ ድረስ ተግባራዊ ማድረግ የግድ ይላል። የገጠር መሬትን እንደ ሌላው ንብረት በመቁጠር በቤተሰብ ህጉ አንፃር የሚታይ አይደለም። መታየት ያለበት የግራ ቀኝ ተጋቢዎች በገጠር መሬት አዋጁ መሰረት በአንድ ተጋቢ ስም ብቻ የነበረውን የጋራ ለማድረግ ስምምነት መኖሩን ወይም አለመኖሩን ነው።

ስለዚህ አመልካችና ተጠሪ የገጠር መሬት አዋጅና ደንብ ተከትለው በመስማማት የጋራ ያደረጉትን በሁለቱ ስም የይዞታ መረጋገጫ ደብተር የተሰጣቸውን በፍርድ ቤት ያልፀደቀ ነው በማለት አግባብነት የሌለው የቤተሰብ ህግ ቁጥር 79/1995 አንቀጽ 58 በመጥቀስ ውሉ ፈራሽ ነው ሲል የስር ፍርድ ቤቶችን ውሳኔ መሻሩ መሰረታዊ የህግ ስህተት ያለበት ሆኖ ተገኝቷል። ስለሆነም ተከታዩን ወስነናል።

ው ሳ ኔ

1. የአ/ብ/ክ/መ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁ.38441 ግንቦት 10 ቀን 2007 ዓ.ም የተሰጠው ውሳኔ በፍ/ብ/ሰ/ሰ/አ/ቁ.348/1/ መሰረት ተሸሯል።
2. በአንክሻ ንግሳ ወረዳ ፍርድ ቤት በመ/ቁ.2743/05 የካቲት 12 ቀን 2006 ዓ.ም የተሰጠ ውሳኔ እና በአዊ ብሔረሰብ ዞን ከፍተኛ ፍርድ ቤት መ/ቁ. 01-08191 መጋቢት 5 ቀን 2006 ዓ.ም የተሰጠ ትእዛዝ ፀንቷል።
3. ተጠሪ 4 ቃዳ መሬት ግማሹን ለአመልካች ያካፍል ብለናል።
4. የአንክሻ ንግሳ ወረዳ ፍርድ ቤት በዚህ ውሳኔ መሰረት እንዲያስፈፅም የውሳኔው ቅጂ ይላክለት።
5. በዚህ ችሎት ለተደረገው ወጭ እና ኪሳራ የግራ ቀኙን ተከራካሪ ወገኖች የየራሳቸውን ይቻሉ።

መዝገቡ ተዘግቷል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ብ/ይ